

Van de redactie...

Vele ogen waren de afgelopen maanden gericht op Brazilië, gastland van de grote internationale VN-top over duurzaamheid in Rio de Janeiro. Het land ook waarvan de president het op hoofdlijnen eens bleek te zijn met de omstreden nieuwe boswet, de **Código Florestal**. De ontwikkelingen in Brazilië werden wereldwijd op de voet gevolgd door wetenschappers, het bedrijfsleven en de milieubeweging. Als redactie vragen we ons uiteraard af wat deze ontwikkelingen voor gevolgen hebben op de bescherming van tropische bossen. In dit nummer besteden we aandacht aan beide zaken, al moeten we een uitgebreid antwoord op die vraag vooralsnog schuldig blijven. Verder zijn we verheugd te kunnen melden dat voormalig VTB voorzitter Charlotte Benneker vanuit de Democratische Republiek Congo een update stuurt van haar werkzaamheden als programmadirecteur bij Tropenbos Internationaal. Ook staan we onder andere kort stil bij de indrukwekkende verzameling artikelen die de heer Arend Tissingh aan de VTB schonk en die dankzij de WebCie nu voor alle leden te zien zijn.

Wederom veel leesplezier!

Código Florestal

Onder stevige druk van de milieubeweging heeft de Braziliaanse president Dilma Rousseff haar veto uitgesproken tegen 12 artikelen in de omstreden nieuwe boswet. Desondanks is Rousseff het eens met de hoofdlijnen van de nieuwe wet. De oorspronkelijke boswet werd in 1965 aangenomen om grootschalige boskap tegen te gaan, maar wordt eigenlijk pas sinds de laatste paar jaar gehandhaafd, onder meer door het opleggen van boetes. De afgelopen jaren is de boskap gedaald van een hoogtepunt in 1996, 29.000 vierkante kilometer naar 7.000 vierkante kilometer per jaar. Toch is Brazilië nog altijd de grootste boskapper ter wereld. Volgens de FAO nam Brazilië tussen 2000 en 2010 bijna de helft van de wereldwijde boskap voor zijn rekening. Sinds 1970 zou alleen al het Amazonebos een vijfde in omvang zijn afgenomen. In de Cerrado, waarvan slechts 1,5% is beschermd, zijn die cijfers nog dramatischer.

Het Nationale Congres deed de afgelopen 15 jaar al zo'n 36 vergeefse pogingen om de boswet af te zwakken. Echter, nu laat president Rousseff – alle waarschuwingen van vooraanstaande milieuwetenschappers ten spijt – het congres haar gang gaan. De nieuwe wet verleent amnestie aan boeren die in het verleden illegaal gekapt hebben, versoepelt de milieuregels voor de landbouw, vergroot het areaal dat legaal gekapt kan worden en verkleint de permanente bescherming van kwetsbare gebieden zoals rivieroeveren en heuvelruggen.

“Het Nationale Congres deed zo'n 36 vergeefse pogingen om de boswet af te zwakken.”

Voor drie van haar veto's met mogelijk grote gevolgen voor de bossen stelt Rousseff de volgende alternatieven voor: 1) boetes voor het illegaal ontbossen van oevervegetatie kunnen worden kwijtscholden door alsnog te voldoen aan minimumeisen voor herbebossing; 2) er komt een specificatie van de minimumeisen voor herbebossing waarin onderscheid gemaakt wordt tussen grootgrondbezitters en kleine boeren; en 3) de toegang tot landbouwkredieten wordt ontzegd voor boeren die niet aan de herbebossingseisen voldoen. Tekenend is dat Rousseff geen veto heeft uitgesproken tegen het omstreden voorstel om de oppervlakte van 'legal reserves' in de Amazone te reduceren van 80% naar 50%. Daarmee kan dus legaal veel meer worden gekapt dan voorheen. Onderzoeksinstituut Imazon vreest dat ondanks de veto's de ontbossing in Brazilië de komende jaren zal gaan toenemen. Veel gehoord commentaar is dat de voornaamste oorzaak van illegale ontbossing niet zozeer het gebrek is geweest aan ambitieuze wetgeving, als wel het gebrek aan de politieke wil om de strenge regels na te leven. De vraag is nu dus of Brazilië kan zorgen voor een strikte handhaving van de nieuwe, sterk afgezwakte, boswet.

De discussies omtrent de nieuwe boswet werden overheerst door de opvatting dat de bescherming van natuur de economische ontwikkeling niet in de weg mag staan - een geluid dat ook de VN-duurzaamheidstop in Rio de Janeiro overschaduwde. ■ Caspar Verwer

Column: Daar zit muziek in

Door Charlotte Floors

De afgelopen dagen vertoefde ik in het Roskilde festival in Denemarken, een immens festival met enorme tentenkampen en vier dagen lang een vol programma met muziek voor alle smaken. Een goede sfeer, zelfs een prachtige dag met zo'n vijftig graden en een gevarieerde line-up.

Temidden van de melancholie van Bon Iver, het metal-geweld van Suicide Silence, de nog altijd even populaire jaren 80 pop van The Cure, Iraanse percussie en Malinese Afro-blues, vond ik in het programmaboekje de Bowerbirds. De beschrijving in het programmaboekje luidt: "the duo sings faithful harmonies about flora and fauna making it hard not to drift away in dreams of a clearing in the woods far from the path of others." Mijn voorliefde voor vogels en de tekst in het programmaboekje deden mij besluiten direct een kringeltje te plaatsen rondom

de band. Bovendien realiseerde ik me dat het me goed deed een band te vinden die zijn inspiratie voor muziek voor een groot deel uit de natuur haalt.

Bowerbirds (prieelvogels in het Nederlands) leven in het tropische regenwoud in Nieuw Guinea en Australië en maken van het vinden van het nest en het aantrekken van een vrouwelijke metgezel een groot spektakel. Ze verzamelen allerhande materialen – schelpen, bloemen, bessen en afhankelijk van het gebied ook spullen als spijkers, muntjes of stukken glas- om een zo aantrekkelijk mogelijk nest te maken voor hun toekomstige partner. Daarnaast blijkt uit recent onderzoek dat de vogel ook nog een in staat is een optische illusie te creëren door grote objecten verder weg te plaatsen van de poort van het nest en kleinere dichtbij. Omdat objecten er van grotere afstand kleiner uitzien, lijken vanuit het perspectief van het vrouwtje dat

voor de ingang gaat staan alle objecten even groot. Wat een intelligentie! Hoewel de staat van het tentenkamp waar ik me eerder een weg door had gebaad op weg naar festivalterrein in schril contrast staat met de muziek van de Bowerbirds - ik passeer grote hoeveelheden afval –hoewel gezegd wordt dat het festival duurzaamheid hoog in het vaandel heeft- en een moeilijk te definiëren stank alvorens plaats te nemen in een klein sfeervol zaaltje- word ik direct meegezogen in de rustgevende en melancholische klanken van de band. Dat de natuur en in het bijzonder de prieelvogels, een band inspireren geeft me een goed gevoel. Ondanks de dagelijkse teneur van berichten over verdwijnende bossen en natuur, is er dus ook goed nieuws: natuur inspireert. Muziek verspreidt die inspiratie. ■

Rio de Janeiro, 20 jaar na dato...

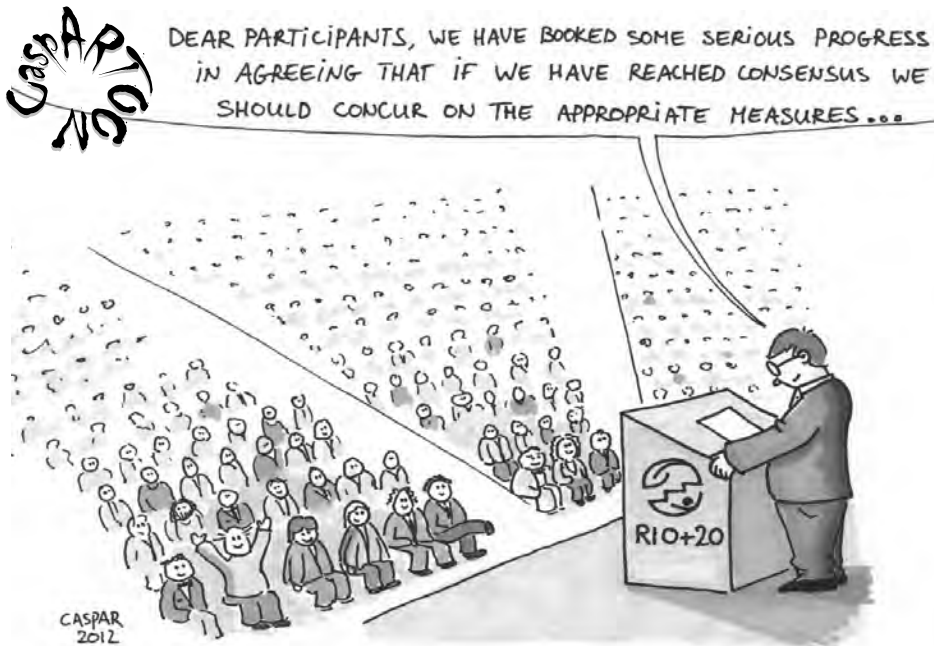
Afgelopen weken werd er in de media, al dan niet met enige scepsis, aandacht aan geschonken: de Rio+20 conferentie. Rio+20 werd van 20 tot 22 juni gehouden in Rio de Janeiro, precies twintig jaar na

de 'Earth Summit' van 1992. De verwachting-en met betrekking tot de conferentie waren verdeeld, zo toonde een rondgang langs verschillende media: 'Rio+20 heeft alleen oog voor trendy klimaat, niet voor echte problemen', kopte Trouw. De Volkskrant sprak over 'veel lege woorden' en 'weinig verplichtingen'.

Het uiteindelijke slotdocument "The Future We Want" besteedt aandacht aan een breed scala aan onderwerpen, van klimaatverandering tot armoedebestrijding. De tekst schrijft dat klimaatverandering een van de grootste uitdagingen is van deze tijd. Echter, er wordt met geen woord gerept over doelstellingen en deadlines, hoogstwaarschijnlijk omdat dát de taak is van de UNFCCC, die 20 jaar geleden in Rio op poten is gezet. Het document bevestigt ook "de intrinsieke waarde van biolo-

gische diversiteit" en erkent dat "traditionele kennis, innovaties en gebruiken van inheemse volken en lokale gemeenschappen in belangrijke mate bijdragen aan het behoud en duurzaam gebruik van biodiversiteit". Maar ook over deze onderwerpen worden nergens, doelstellingen en deadlines genoemd, hoogstwaarschijnlijk omdat dát de taak is van de CBD, die 20 jaar geleden in Rio is op poten is gezet. Volgens Greenpeace International directeur Kumi Naidoo is de tekst over bossen "an overwhelming embarrassment. There is simply nothing there." Welgeteld zijn er in het 283 statements tellende slotdocument vier paragrafen die betrekking hebben op bossen, en de inhoud daarvan is zeer mager. REDD wordt in slechts één zin genoemd. Volgens een observator was de G77 aanvankelijk tegen de verwijzing naar REDD, maar waren ontwikkelingslanden bang om REDD-geld mis te lopen van Noorwegen, dat de verwijzing uiteraard wel wilde opnemen in de tekst. Het document spreekt verder van een dringende implementatie van het Non-Legally Binding Instrument on All Types of Forests dat in 2007 door de UN General Assembly is aangenomen.

“Minder dan gehoopt,
maar meer dan verwacht”

veel bos meer over. En hoewel ook in andere gebieden mensen het bos gebruiken, en daar zelfs in grote mate afhankelijk van zijn, is het gebruik vrij extensief en veroorzaakt het weinig ontbossing.

Het overgrote deel van de Congolese bossen valt onder lokaal beheer. Volgens studies is 97% van het land bezet door verschillende stammen en meer dan 80% van het bos wordt door lokale gemeenschappen beheerd. Lokale regels bepalen vrij gedetailleerd wie er waar en op welke manier gebruik van het bos mogen maken. Maar deze systemen zijn dynamisch en gevoelig voor inmenging van buitenaf. Daar waar de centrale overheid landbouw, mijnbouw en bosconcessies uit-

geeft, waar nationale parken gecreëerd worden en waar buitenstaanders zich wijden aan commerciële activiteiten zoals bijvoorbeeld kleinschalige houtkap, jacht en houtschoolproductie kunnen conflicten ontstaan over gebruiksrechten en over de verdeling van de winst. Ook nieuwe (vaak internationale) initiatieven ter regulering van bosgebruik, zoals REDD, FLEGT en communale bosbouw, beïnvloeden de lokale systemen.

“DRC is geen makkelijk land om te werken. Het is een ‘failed state’.”

Tropenbos in DRC probeert door het trainen van lokale onderzoekers en door het uitvoeren van veldonderzoek lokale beheersystemen beter te doorgronden. Deze kennis gebruiken we om de uitvoering van nieuwe initiatieven beter aan te laten sluiten bij de realiteit van het land en lokale mensen daar economisch van mee te laten profiteren. Bij discussies hierover zijn vele belanghebbenden betrokken, natuurlijk de overheid, maar ook vele lokale NGO's en bedrijfjes die gebruik maken van bosproducten.

DRC is natuurlijk geen makkelijk land om te werken. Het is een ‘failed state’. De overheid is overal maar doet niet wat ze zou moeten doen. Er is corruptie en het land is politiek instabiel. Mede daardoor is echter dat wat er op lokaal niveau gebeurt zo belangrijk. Wat er in ‘Kinshasa’ bedacht wordt heeft maar zeer beperkt invloed op de praktijk. Daarom werkt Tropenbos vanuit

Gelukkig werd er in de zogeheten ‘side events’ wel concreet aandacht gevestigd op tropische bossen. Zo bediscussieerde men de effecten van economie en beleid op ontbossing in de Braziliaanse Amazone en de rol die certificering kan gaan spelen in het vergroenen van de economie. Aldus gaven de ‘side events’ een duidelijk signaal af over het belang van tropische bossen in de wereld, ook in het licht van duurzame ontwikkeling, klimaatverandering en armoedebestrijding.

Staatssecretaris Ben Knapen van Buitenlandse Zaken liet bij terugkomst uit Rio weten dat ‘de top minder heeft opgeleverd dan gehoopt, maar meer dan verwacht’. Ondanks de brede focus en de 283 statements zijn er nauwelijks echte vernieuwingen doorgevoerd. De beperkte aandacht voor tropische bossen spreekt daarbij voor zich. Een gemiste kans? Dat zal de tijd ons leren... ■ **Quirine Hakkaart & Caspar Verwer**

Post uit ... de DRC

Sinds 2,5 jaar ben ik programmadirecteur voor Tropenbos Internationaal in de Democratische Republiek Congo (DRC) waar het op één na grootste en minst aangetaste tropisch bos ter wereld zich bevindt. Vanuit het vliegtuig kun je die schijnbaar eindeloze zee van groen bewonderen. Alleen aan de kleurschakering in het groen zie dat er menselijke inmenging is. Het is duidelijk dat de ontbossing waar men zoveel over praat zich niet overal in dezelfde mate voordoet. Rondom de hoofdstad Kinshasa en in het vruchtbare oosten is niet

de provincie (Kisangani om precies te zijn) dagelijks met lokale belanghebbenden om bij te dragen aan economische ontwikkeling die gestoeld is op verstandig gebruik van het bos. ■ **Charlotte Benneker**

Mededelingen van de WebCie

>> De Tissingh-files

In deze nieuwsbrief ook speciaal aandacht voor de Tissingh-files, een bijzonder onderdeel van de website van de Vereniging Tropische Bossen (VTB). Van 1979 tot en met 2009 heeft Arend Tissingh allerlei knipsels uit kranten en tijdschriften verzameld die betrekking hadden op tropische bossen. Nadat Dhr. Tissingh in 2009 was gestopt met het verzamelen, bood hij zijn collectie artikelen aan de VTB aan. De Webcommissie heeft al deze artikelen gedigitaliseerd, waardoor ze nu voor alle leden van de VTB beschikbaar zijn op de website, onder het kopje 'Tissingh Files'. Gedurende de jaren heeft zich een documentatie ontwikkeld van 'hot topics' rondom tropische bossen. Waren het eerst een beperkt aantal "zieners" en actievoerders, rond 1985 raakte de politiek ook betrokken bij dit onderwerp. Rond 1990 is goed te zien dat de discussie over klimaat en milieu ten tonele verschijnt. En ook de termen biodiversiteit en het aan banden leggen van houtkap blijken niet iets van alleen van het afgelopen decennium! Al met al vormen deze Tissingh-files een indrukwekkende verzameling artikelen over dertig jaar tropische bossen. Kijk daarom vooral eens rond op dit gedeelte van de website, en zie met eigen ogen de ontwikkeling die de afgelopen jaren is doorgemaakt!

>> Update Expertise Bank!

Recent heeft de Webcommissie een email rondgestuurd met het verzoek de ExpertiseBank van de VTB te actualiseren. De ExpertiseBank is een onderdeel van de VTB website waar de ervaringsgegevens in staan van de

VTB-leden en is alleen nuttig als er actuele en volledige gegevens in staan. Hierbij wil de Webcommissie u vragen om de expertisebank in te vullen (en indien nodig) uw eigen gegevens te updaten. Dat kan eenvoudig door in te loggen op de website en via "Bijwerken eigen gegevens" in de ExpertiseBank uw persoonsgegevens en uw inhoudelijke en geografische expertise/ervaring in te vullen of aan te passen. Het wijst zich vanzelf en op de website staat het allemaal gedetailleerd uitgelegd. ■

Aankondiging seminar

Are we on the right track?

Dertien september is het alweer tijd voor het 6e seminar in de reeks "Are We On The Right Track?" dat mede wordt georganiseerd door de VTB. Tijdens dit seminar onder de titel *Corporate Social Responsibility and Tropical Forest Management* zullen sprekers de sprekers vanuit verschillende invalshoeken ingaan op de huidige status, ervaringen en toekomstperspectieven van bedrijfsmatig MVO-beleid en haar impact op tropische bossen. Tijdens het seminar zullen ideeën en ervaringen samen worden gebracht, met als doel het identificeren van praktische stappen om de invloed van MVO-beleid op beheer en behoud van tropische bossen te optimaliseren.

De toegang is zoals altijd gratis, maar meldt u zich graag wel even aan op de website. ► **meer info en registratie op www.tropischebossen.nl**

Wie, Wat, Waar...

► **VTB Seminar:** Corporate Social Responsibility and Tropical Forest Management - Are we on the right track? do 13 september, 13:00 – 16:45 u, De Reehorst, Ede

► **Uitreiking Heineken Award** aan William Laurance. do 27 september, Beurs van Berlage, Damrak 243, Amsterdam.

► **VTB Studiedag 2012:** The wooden triangle – Influences of emerging economies on the EU timber regulation and forest management in the tropics. vr 9 november. Locatie en tijd volgt.

Colofon

Adres VTB: postbus 124, 6700 AC, Wageningen; **Website:** www.tropischebossen.nl;
Email: vereniging@tropischebossen.nl; **Redactie:** Paul Zambon, Henk Lette, Caspar Verwer, Charlotte Floors, Paul Hillegers, Quirine Hakkaart; **Email redactie:** vtbnieuws@tropischebossen.nl;
Ontwerp/opmaak: Caspar Verwer, Saskia Grootemaat

De Vereniging Tropische Bossen heeft tot doel het creëren en onderhouden van een professioneel netwerk en het instellen van een dynamisch en effectief platform voor het verzamelen, kanaliseren en uitdragen van kennis en informatie over tropische bossen. Dit wil de vereniging bereiken door het stimuleren en faciliteren van contacten tussen mensen, die vanuit verschillende achtergronden en posities, geïnteresseerd zijn in duurzaam en maatschappelijk verantwoord beheer van tropische bossen.

Deadline voor het inleveren van artikelen voor de volgende VTB-Nieuws is 1 oktober 2012